

Szerkesztőségi iroda,
hová a lap szellemi részére vonatkozó közlemények küldendők: fő-utca 186. szám.

Kiadó hivatal:
Nagy Ferenc könyvkereskedése, hová az előfizetési pénzek, hirdetések, hirdetésdíjak és reklamatiók küldendők.

BÉKÉS

POLITIKAI ÉS VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

Hirdetések felvételnek: Gyulán a kiadó hivatalban; Pesten: Lang Lipót nemzetközi hirdetési irodájában (Erzsébet tér 9. sz.) Továbbá Neumann B. (Kigyó utca 6. sz.), és Singer Sándor (3 korona utca 5. sz.) hirdetési irodájában. — **Hirdetési díjak:** Három hasábos Garmondsor háromszori hirdetésnél 5 kr. Terjedelmes vagy többször megjelenő hirdetések kedvezőbb feltételek mellett vétetnek fel. — Kincstári illeték minden egyes beiktatásért 30 kr. — A „Nyiltér”-ben a 3 hasábos Garmondsor díja 15 kr.

Megjelen

hetenként kétszer, vasárnap és csütörtökön.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordással, vagy vidékre postán

egész évre . 6 frt —
fél „ . 3 frt —
negyed „ . 1 frt 50

Kéziratok nem küldetnek vissza.

A községi törvény.

IV.

A 121. § szerint a nagybirtokosok nem képtelenek azon községi költségekhez járulni, melyek a földbirtok érdekében tételnek, ha a költségeket saját biztonságukra igénybe nem veszik.

Először kérdés, mi értetik törvényesen nagy birtok alatt? A birtok természete, vagy területe határozza-e meg e fogalmat? Ha természete akkor ez alatt a volt földesuri birtokok értethetnek. De hát ha e birtokok idő folytán, eladás vagy örökösödés útján apró részletekre eloszlanak, vagy már el is oszlottak? Mindig nagybirtokoknak fognak neveztetni? Vagy, ha a birtok nagyságát a terület határozza meg; — ha valaki jobbágy telkeket, vagy legelő illetményeket commarsált, azért hogy azok eredetileg kisparaszt telkek voltak, mindig a kis birtok nevét viselik? Ezt a törvény nem magyarítja meg, pedig kívánatos, hogy a törvény világos legyen, mely lehetőleg minden magyarizációt kizárjon.

Második kérdés: mik azon földre kivett községi költségek, melyekre nézve a nagybirtok tulajdonosa nem érdekeltetik? Ha az, a községi ménlovak tartása, akkor méltányos, hogy az e költségekhez ne járuljon. De ha az alatt minden községi előjáró és cseléd értetik, mezei rendőrség, közlekedési utak fentartása, katonatartás, szegénységügy, — akkor, kivált ha az illető

nagybirtokos a községben nem lakik, ha ott háza nincs, szépkeveset, vagy végre semmit se fog a községi pénztárba fizetni. O előlegesen, ha csak tőle függ, határozottan azt mondhatja, hogy a községi adminisztráció ez vagy amaz ágát igénybe venni nem ohajtja. Kire van bízva azon különben igazságos elv alapján: „ki mennyi hasznot huz a községből, oly mértékben járuljon annak fentartási költségéhez” — a kérdésessé vállható ügyet, a nagybirtokos, s a község között elintézni?

Ebből azonban még egy következtetés is származhatik. — Ugyanis, a virilis szavazat argumentációja romba dől, mi helyt egy nagybirtokos, állami adója alapján válik természetesen tagjává a községi képviselőnek, hogy ha e mellett, községi adóba nem legtöbbit, sőt tán épen semmit sem fizet.

Virilis szavazat alapján községi képviselőnek tulajdonkép csakis annak kellene lenni, ki nem legtöbb állami, de legtöbb községi adót fizet.

A 25-ös bizottság keddi ülésében, Csengeri A. meghagyni javasolja a mostani szervezetet bizonyos módosításokkal, hogy t. i. legyenek a mostani törvényszékek királyi bíróságokká, emeltesse nek a fizetések, a városoktól vétessenek el a törvényszékek stb. . . Ennek ellenében Ghyezy Kálmán azt indítványozta, hogy félretétve a 25-ös bizottság eddigi megállapodásai, térjen vissza az

eredeti ministeri javaslatához. Az igazságügyminister ellenben azt indítványozta, — hogy megállapítván a törvényszékek helyei, a járásbírók megállapítása a miniszterre bízassék. — Negyedfél óráig tartott vita után — Ghyezy indítványa elosván, abban történt megállapodás, hogy a bizottság revideálja saját munkálatát, tekintetbe véve, hogy a minister által korábban előterjesztett s a bizottság által eddig irányadóul elfogadott, az illetőségre vonatkozó pontozatok (járásbíró itél 5000 frt és 50 holdig) többé fenn nem tarthatók s a székhelyekre nézve a bejött kérvények s megyei felterjesztések figyelembe veendőek. A miniszter abbéli indítványa, melyet több Csengeri is elfogadott, hogy ő rá bízassék a járásbírók meghatározása, mint formulázandó indítvány fog holnap megvitadni.

A szerdai ülésben Kézsmárky József előterjesztette az igazságügyminister tegnap tett indítványát. E szerint egyedül a törvényszékek kerületeinek megállapítása a miniszterre lett volna bizandó, valamint a járásbírók körül való egész intézkedés. Két év mulva statisztikai adatokat terjesztett volna elő a minister az addigi eredményekről, azokkal indokolván a netalán szükségessé lett változtatásokat. Rövid vita után, 11 szavazat 10 ellen megbukott; minek folytán hozzáfogott a bizottság saját korábbi munkálatának revisiojához, az előadandó kérvények nyomán.

A többi előadók nem fejezvének be munkálatukat, Erdély vétetett fel legelő. Papp Lajos előadta a törvényhatóságok nézeteit pártoló felterjesztését, melyeknek figyelembe vételével történt a megállapodás.

TÁRCA.

Nézetek.

a folyók szabályozására s az árterületek ármentesítésére nézve ajánlott különböző módokatokról, s különösen azon elvekről, melyek szerint lesz végre hajtható a Körös-Berettyó folyók szabályozása, s árterületeik biztosítása, — tekintettel a már kész építményekre.

Bodoky Lajostól.
(Folytatás.)

A levezetés módjából látható, hogy e szám sem tarthat feltétlen hitelre igényt, de azt hiszem, nagyon megközelíti a valót, s csakis tájékozással szolgáló számításainknál, alapul mindenesetre felvehető.

Ezen víztömegeből az egyesült Körösök 35 öl köpszerűességű s 15 láb középmélységű medrén Gyoma körül, hol a vízszin esete a tervelt kiegyenesítés után 100 ölenként 4 vonal leendő, a fentebb ismerttetett képlet szerint le fog folyni másodpercenként, $3^{101222,100000}$ középsebességgel 9488 $\frac{1}{10}$ köb láb víztömeg, mit az összes víztömegeből levonva, marad azon vízmennyiség 22.011 $\frac{1}{10}$, vagy kerek számban 22.000 köb láb, melyet másodpercenként a hegyek közt vissza kell tartanunk, ha azt akarjuk, hogy a víz a közép magasságu partokra ki ne törjön.

Ha feltesszük, hogy — az építkezés költségeiben történendő minél nagyobb megtakarítást tekintve — a zárgátakat a hegynek oly lejtőjén építjük, mely minden 25 öltre egy ölet esik, a másodpercenkénti vízmennyiség felfogására, a gátnál 4 öl víz mélység mellett $\frac{22000}{100 \cdot 216} = \frac{1}{2}$ öl gát s így tíz napi áradás feleslegének felfogására 0,5. 60. 60. 24. 10. = 432.000 = 108 f. mértföld köfal, vagy gát lenne szükséges, melynek tömege — ha minden ragasz nélkül terméskövekből rakatik — 2° korona szélesség s elől-hátul 2-ös részü mellett — 432.000 (2 + 8) 4 = 17.280.000 köb ölet tenne.

Hogy ezen számok ugyanazok maradnak valamely víz szerkezetben akár egy helyen, akár számtalan apróbb patakoknál történik is az építkezés, az természetes.

Ezen szabályozási módszer pártolói leginkább arra támaszkodnak, miszerint vannak a hegyek közt oly nagy kiterjedésű mély katlanok, melyeknek szája csekély költséggel elzárható; nem tudom vannak-e mindenütt ilyenek? de ha vannak is, annyi mindenesetre áll, hogy oly katlan, mely csekély költséggel elzárható, csak csekély víztömeget tarthat vissza, a nagyterjedelmű katlanoknak a szája is hosszú, meglehet, hogy rövidebb gáttal több vizet feltarthatunk, de akkor a gátnak mindenesetre sokkal magasabbnak s így tömege-sebbnek kell lenni, mihez még a hegy oldalán szét-szórtan lefutó víz összetételési munkáját is szá-

mitva, igen közel járnának a fentebbi munkamennyiséghez.

A zárgátakon kívül épen egy végre kell még hajtánunk a mederkiegyenesítést mint különben, s a középföldszin magosságán alól eső területeken védőtöltéseket is kell építenünk, mely építkezési költségeket neveli még a fentebbi számítás szerint örökös vízmedencéül elfoglalt 36.000 holdnyi terület kisajátítási költsége is.

És ezen óriási munkának mi lenne eredménye? az, hogy a töltések közé nem vett területek, ha az áradásnak 10 napon túl tetszenék tartani, szél-tére elárasztatnának.

Lehet, hogy ezen zárgát-rendszert sokan még a tervelt töltések felépítése mellett is keresztül akarnák vinni; ez esetben — ha feltesszük, miszerint a tervelt töltések 22000 köb lábnyi vízmennyiségnek felelnek meg, zárgátok által másodpercenként csak 9500 köb láb víztömeg lenne visszatartandó, mely természetesen az előbbi kiszámításnál felvett körülmények közt az előbbi költségeknek csak 45%-át igényelné.

Ily roppant áldozatok hozatalára alig hiszem, hogy hajlandók lennének az érdekeltek, kivált miután a siker így sincs jobban biztosítva, mint az eddig követett szabályozási eljárások szerint.

II. A víztömegeknek több külön medrekbeni levezetése.

Valamely folyónál a víz-elágztatásnak csak úgy

A Deakpárt csötörtöki értekezletén Pauler vál-lás és közoktatásügyi minister előterjeszté főbb pontjaiban azon választ, — melyet ő a Ghyczy és Schwarcz Gyula interpellatiojára tenni szándékszik. Először is a jus placetumra nézve érdekes törté-nelmi visszapillantás után, felemlítvén, hogy al-kalmazta ezt királyaink némelyike, különösen Má-ria Terézia a jezsuiták ellen, kijelenté, hogy a kor-mány a placetumot fentartani kívánja, ahoz ra-gaszkodik, s már mult évben intézett erre vonat-kozólag körlevelet a püspökökhöz, melyben szigo-ruan meghagyta, hogy a pápai bullát vagy zsinati határozatot ő Felségének aug. 9-én kelt határoza-ta értelmében addig ki ne hirdessék, míg a kor-mány utján ő Felsége placetumát erre ki nem nyerték. Ezután Ghyczy interpellatiojára vonat-kozólag kijelenté, hogy csak a tulajdonképi interpel-latoria felel. A kath. congressus alakulása — ugy-mond a minister — a maga rendén folyt le, az ellen nincs kifogás; s azt sem lehet megtagadni, hogy a katolikusok is maguk rendezzék ügyei-ket. A munkát azonban több oly kérdést tárgyal, melyek már fenálló törvényeket érintenek, — en-nél fogva azt az országgyűlés elé fogja terjeszteni. — A minister nyilatkozatát a párt megnyugvással vette. Zsedényi Ede azt kívánta, hogy a munká-latnak semmi része végre ne hajtassék, mire Deák és Pulszky szólottak. Más tárgy következő, és pedig a vallás szabad gyakorlásáról szóló törvény-javaslat, erre nézve kijelenté a minister, hogy elő-de eszméit e tekintetben magáévá teszi, e kérdés megoldása azonban tanulmányt kíván, s erre idő kell. Parcsetics Sándor a ministeriumot ez alkalmal arra szólítja fel, hogy a Horvátországban tervezett vasutvonalak kiépítését minél előbb siet-tesse. — Erre Szlávy minister megnyugtatólag felelt, — s az értekezlet a horvát képviselők óha-jaival tüzetesebben foglalkozott.

Franciaországi események.

A Franciaországban történeken nagyon nehéz eligazodni, Versaillesből jövő sürgönyök erősen hirdetik a parlamenti seregek diadalait a commu-nisták felett, Párisból meg a commune győzelmét hirlelik. — Annyi bizonyos, hogy a commune ügye végeredményében veszendő, de hogy a bukást ké-pes lesz a Thiers-kormány előidézni, az még min-dig kétes. Újában ismételve felmerült a hír, hogy a németek beavatkoznak, s Bismark kijelentette volna, hogy csak rövid ideig vár még a felkelés legyőzésére, melynek eltelte után, majd német se-gélylyel fogja azt eszközölni. A „Times“ szerint egy magas rangu porosz tiszt kijelentette volna: ha a felkelők győznének, a nemzetek azonnal köz-be fognak lépni, s tisztességes kormányt helye-zendnek be.

lehet általános sikere, ha a főmederből kivezetett víz többé nem ömlik ugyanazon mederbe vissza, hanem egy más alacsonyabb vízszintű folyóba, vagy egyenesen a tengerbe; mert rendszeren egy s ugyan-azon folyónak alsóbb vidéke nagyobb szerű s huza-mosb kiöntéseket kénytelen szenvedni, mint a fel-sőbb; s ha az elágaztatáson felüli s a képzett szig-et felső részén fekvő vidéket sikerülne is egy időre a kiöntésektől megmenteni, — a sokkal rossz-szabb helyzetben levő alsó vidéknek épen semmit sem használnánk. Hogy az ily módon megmentett vidék csak egy időre élvezhetné biztonságát, az mindenki előtt világos, ki valaha ily folyó-elága-zásokat látott. Ha az egyesített s meglehetősen sebes-séggel folyó víztömeg nem volt képes medrét ki-képezni, hogy lehet annak csekélyebb sebességgel bíró egy részétől csak annyit is várni, hogy a szá-mára ásott medret tisztán tartsa.

A felsőbb folyó részekben egy tömegben jövő víz az elágaztatás által sebességét veszítve, iszap-ját a meder alsó részein lerakja s legjobb eset-ben a több folyási akadályal küzdő egyik med-ret megöli, s a másikat, úgy a hogy, fentartja; de a legtöbb esetben rövid idő alatt mindkettőt

Mig ezek az országban történnek, addig annak határain kívül Napoleon ex-császár ugyancsak kap-aszkodik az elvesztett trón után. Eddigi lakhe-lyét elhagyta, és ez elutazást egy merénylettel hoz-zák összekötötte. Az ex-császár magas rangu tiszteltől azon biztosítást nyerte volna, hogy a francia sereg nagy része erélyesen fogja támoga-tni a bonapartista restauratiót. (?)

A napoleoni agitatiok főszékhelye Brüsszelben van, s a berlini kormány maga szólította fel a belga cabinetet, hogy ez agitatiokat ne tűrje, e közbe-vetés eredményeül tekintik Mathild hercegnő, Na-poleon unokahúgának Brüsszel elhagyására, a bel-ügyminister által lett felszólítást.

Legujabbak.

Brüsszel, ápril 19. Az „Indep. belge“ jelenti Versaillesből, hogy legközelebb törvényjavaslat terjesztetik a nemzetgyűlés elé, mely szerint Thiers fölhatalmaztatnék, hogy a departementokban a a szükséghez mérten ostromállapotot hirdethessen.

Páris, ápril 18. A versaillesi csapatok a föl-kezők előőrseit Neuillynél 100 meterre visszaso-ritották. — A fölkelők egy jelentése mondja: Az Issy előtt fekvő Tramheer s a clamarti vasuti in-dóház ellen intézett támadások visszaverettek, és konstatalja, hogy az esőzés a nemzetőrség egybe-gyűjtését és összetartását megnehezítette.

Versailles, ápril 18. Tegnap éjfélt után a fölkelők Lacage mellett, Asniéres alatt egy utolsó, kétségbeesett kísérletet tettek, hogy a Sajna bal-partját ismét megnyerjék, de a kormánycsapatok örködése meghústita ezen a meglepésre számított támadást; rövid csatározás után a Sajnán átvettet-tek. A nap hasadtával a versaillesi csapatok több helyen a Sajnán átmentek és bevezető heves tűzér-csata után elfoglalták az egész tért Passy és Cli-chy közt. A fölkelők vesztesége, a mint látszik, fölülte nagy lehetett, nagy kedvetlenség és lehan-gultság uralkodik köztük; több század vonakodott a tűzbe menni.

Versailles, ápril 19. A commune egy decre-tuma minden távollevő, mint hazaáruló vagyoná-nak elkobzását rendeli el. — A tan-szabadság föl van függesztve; vasárnap óta Párisban minden templom be van zárva. — A pénzügyminister a poroszoknak fizetendő fél milliónyi kölcsön föl-vételét célozza, hogy a poroszok a jobb Szajna-part erőit kiürítsék. — A commune az osztrák kö-vetség butorait, az ex-királynő butorai címén elko-bozni akarja.

Versailles, ápril 20. Ma a felkelők a tüzelést majd egészen megszüntették. Asniéresben a fölke-lőktől két ágyú vétetett el. Canrobert marsall Ver-saillesbe érkezett. Folyton érkeznek nagyszámu csapatok.

VI-ik és utolsó jelentés a népszámlálási ügy jelen állásáról.

A m. é. december 20-án közzétett jelentés óta beérkeztek Horvát Szlavónország népszámlálási mun-kálataiból a még hiányzó adatok, a legutolsó f. é. március 17-én.

Ezek beérkezéssel befejeztetett a munka s zá-rattak be az országos összegek, melyek szerint az 1869. december 31-én jelen volt polgári népesség:

	férfi	nő	összesen
Magyarorsz.	5.499,462	5.618,161	11.117,623 lélek
Erdélyben	1.051.145	1.050,582	2.101,727 „
együtt	6.550,607	6.668,743	13.219,350 „

Fiume város és kerületében 8,153 9,731 17.884 „

Horvát-Szlavón-országban 487,809 491,913 979,722 „

a Határőrvid. 606,991 593,380 1.200,371 „

Összesen 7.653,560 7.763,767 15.417,327 „

Ehhez adva a tényleges szol-latban volt hon-védek 11,036 11,036 „

és katonaság 81,092 81,092 „

A szent Ist-ván koro-na országai-ban jelen volt összesen né-pesség 7.745,688 7.763,767 15.509,455 „

Néhány főbb rovat szerint, Magyarország — Er-délyen kívül, melynek eredményei ilykép már kö-zöltettek, s a korona többi országainak eredményei a „Hivatalos statistikai füzetek“-ben fog-nak legközelebb megjelenni. Minden további rész-letezés a népszámlálási kiadandó nagy műnek tartatott fen, melyben a számlálás összes eredmé-nyei valamennyi rovat szerint, százalék- s viszony-számokkal és magyarázó szöveggel ellátva s a me-gyei összegeken kívül járasonkint és városonkint lesznek befoglalva.

E táblázatok már mind elkészültek s a munka megjelenése csupán azon időtől függ, melyet ily nagy mű nyomtatása megkíván, a nyomtatás pedig egyre foly. Budán 1871. ápril 15-én. Keleti Ká-roly, a népszámlálás vezetésével megbízott orszá-gos m. kir. statistikai hivatal főnöke.

Ujdonságok.

Egy hullát fogtak ki csötörtökön reggel az Uj-Körösből. Mint halljuk, a varsándi segédjegyző 17—18 éves nővére volt, ki még az áradások alkalmával — 7—8 héttel ezelőtt — merült a jég alá. Ugyancsak csötörtökön a kisvároson egy más-fél éves gyermek az emésztő gödörbe esett, hon-nan aztán csak holt testét fogták ki. Tegnap reg-

annyra elrontja, hogy ketten sem fognak annyi vizet megbirni, mennyit azelőtt egy levitt.

Tegyük fel, hogy valamely víztömeget úgy aka-runk két egyenlő részben külön levezetni, hogy az eset mindkét ágában akkora legyen mint az eredeti mederben, a közép vízmélység pedig a kö-zépszélességhez mind három mederben egyenlő vi-szonyban álljon;*) — akkor egyik-egyik mellék-

*) Ha ezen viszony k-nak, a viszonyos sebesség s-nek, az egyesült folyam középszélessége B-nek, egyik-egyik mellékág középszélessége b-nek, a másodpercenkénti egész víztömeg M-nek, a gyakorlati tényező m-nek nevezetük; a folyó középsébségéről feljebb elő-adott elvek szerint állandó:

$$M^2 = m^2 B^2 k^2 B^2 \frac{B k B}{B + 2 k B + B} s^{\frac{1}{2}}$$

$$= m^2 k^2 \frac{k}{2(1+k)} B^3 s^{\frac{1}{2}}$$

vagy: $m^2 k^2 \frac{k}{2(1+k)} = n$ téve; $M^2 = n B^3 s^{\frac{1}{2}}$; az egyik

mellék medernél pedig $\frac{1}{4} M^2 = n b^3 s^{\frac{1}{2}}$; e két egyen-letet egymással osztva leend $\frac{M^2}{\frac{1}{4} M^2} = \frac{n B^3 s^{\frac{1}{2}}}{n b^3 s^{\frac{1}{2}}} = 4 =$

$$\frac{B^3}{b^3} \text{ honnét } b = \frac{B}{4^{\frac{1}{3}}} = 1,319 = 0,7575 B.$$

ág szélessége $\frac{1}{4}$ -ed része, — keresztiszélessége $\frac{1}{4}$ -ad része, — középsébsége pedig $\frac{1}{4}$ -ed része leend az egyesült meder szélességének, keresztiszélességének s sebességének.

Ebből kitetszik, miszerint ha valamely víztöme-get egyenlően felosztva két mederben akarunk le-vezetni, másfél annyi szélesség és $\frac{1}{4}$ -dal nagyobb keresztiszélességet kell előállítanunk, mint egyesített levezetésénél, s a víztömegben rejlő ható erő egyik-egyik ágban csak $\frac{1}{4}$ -de leend annak, melylyel az összes víztömeg bír. Mindig olcsóbb és célszerűbb tehát valamely víztömegnek egy olyan lefolyási szelvényt nyitni, mely az egészet kártétel nélkül levezesse, mint elágaztatás által $\frac{1}{2}$ -szer oly széles meder ásásra s kétszer annyi töltésvonalra költeni, s a medrek tisztántartására megkívántató vizerőt csökkenteni.

(Folytatása következik.)

gel pedig Kis Lajos nevű szabólegény akasztotta fel magát.

Körös-Ladányban Steszer Szidonia kisasszonyt a napokban jegyzé el Zambelli Rezső.

Szerdán este felé a városház-utcán egy szerkes oly eszeveszett rohammal hajtott végig, hogy egy épen átmenőt annyira legázolt, mikép az önjerejéből képtelen volt felkelni. A városház előtt ácsorgó két hajdu egész nyugalommal nézte végig a jelenetet, melyben valami versenyfutás-félet fedezett fel erős ideájuk. Bámulatukból a szerencsétlen jajveszékése is alig volt képes magukhoz téríteni, midőn már a szekér szeméik elöl eltűnt.

Vasuti vonat vízben. Csongrád megye főispánja a horgasi és szegedi földeket megvédendő, nagy töltést emeltetett. De a víz most annyira megakadt, hogy a vasuti töltést is mintegy 60 ölnyire elborította. A Szabadka felől jövő személyvonat közelebb mitsem tudván erről, csak akkor vette észre a veszedelmet, midőn már nem lehetett visszateretni. Szerencsésen is áthatolt a vizen, de mire keresztül ért, a gépben a víz a tüzet eloltván, szépen megállt. Az alföldi társaság kártérítési pert indít, mivel a vasuti töltés meg van rongálva.

† NYÁRY PÁL

A fővárost pénteken azon szomorú hír töltötte be, hogy Nyáry Pál Pest megye ráckevei kerület országgyűlési képviselője meghalt. — A Dunaparton levő Stein-ház negyedik emeletéről leugorván szörnyet halt. — A boldogult politikai szereplése annyira ismert, s fáradhatlan buzgalmu működése különösen 48—49-ben, s a legutóbbi időkben is oly általánosan méltányolt volt, hogy az elhunytá feletti fájdalomban őszintén osztozunk.

Vegyes hírek.

Ormós Zsigmond. Temes megye ujonan kinevezett főispánjának, Ormós Zsigmond urnak életrajzát közli a „Pesti Napló.“ Ormós Zsigmond született 1813-ik évi febr. hó 21-én Pécskán Arad megyében. Iskoláit Temesvárott, Szegeden és Nagyváradon tanulta. Ifjúsága éveire esik Vukovics Sebővel kötött szoros barátsága. A jogi tanfolyamot végeztén 1834-dik évben Vukovicsal együtt mint Temesvármegye közgyűlésében megválasztott irnok — Pozsonyba az országgyűlésre ment. 1835-ben tiszteletbeli aljegyzőnek lön kinevezve, a midőn mint 21 éves ifju először is Lonovics József akkori csanádi püspök szónoklatára mondott cáfolatot a „szózásszabadságon ejtett sérelem“ miatt. A nagytekintélyű s nem kisebb tudományu főpap figyelmét magára vonta az ifju, ki cáfolatában, — minden sértő kifejezés nélkül — ellenérvekkel igyekezett megdönteni a derék főpap állításait, ki az időben mint püspök és tudományos férfi, a kormánypart egyik legkitünőbb tagja volt 1839-ben fizetési aljegyzővé, 1842-ik évben főszolgabíróvá s ugyanezen évben a ritbergi választókerületben országgyűlési képviselőnek megválasztott, ez utóbbi állásáról azonban lemondott. 1849-ik évben hosszabb bűnbűntetés után elfogatván, Temesvárra hozott s vasban töltendő 5 évi várfogságra ítéltetett. Kiszabadulása után többször lévén megmozgás kelemetlenségeinek kitéve, eltöklé magát buceut veneni Bánáttól; ez időre esik német- és olaszországi utazása. Ez idő alatt foglalkozott ő kedvenc tárgyával: a művészettel, jóllehet az irodalom terén már jóval előbb önálló termékekkel jelent meg. Kisebb cikkei a „Rajzolatok“, „Jelenkor“, „Erdélyi híradó“, „Pesti hírlap“ című lapok- és folyóiratokban jelentek meg. Önállólag nyomtatásban megjelent a „Véres bosszu“ című regénye 1841-ben, melyben a zsidók emancipációja mellett küzd. „Bujdosó lengyel“ című beszéde a „Remény“-ben. „Banya sziklája“ „Piatra Babi“ című regényes

korrajza 1858. „Adatok a művészet történetéhez“, „Utazási emlékek“, 6 kötet. A magyar tudományos akadémia által tagul megválasztatván, 1862-dik évi június 16-án tartott székfoglalása alkalmából Cornélius Péter életrajzát olvasta fel, mely önálló fizetben is megjelent; ugyanazon évben jelent meg tőle: „A Széchenyi szobor és a szobrászat realizmusa.“ 1864-ben „A herceg Eszterházi képtár történelmi leírása.“ 1867-ben „Urbinoi Santi Rafael“ című munkája 1861-dik évben megyei főjegyzőnek választatván meg, ugyanazon évben még az összes tisztviselői karral együtt, ő is lemondott állásáról. 1865-ben, mint megyebizottmányi tag, a középponti választmány elnökének lön megválasztva, 1866-ik évben pedig február hóban első alispánnak kinevezetett, majd az 1867-ik évi tiszújítás alkalmával 1-ső alispánnak egyhangulag megválasztott. Ormós kinevezetése Temes megyében nagy meglepetést keltett s nekünk mondanunk sem kell, hogy ama cikkben, melyben a „Reform“ az új főispánokat rosszul választottaknak mondta, Ormós ur a kevés kivétel közzé volt számítva. Az új főispán ur közelebb érkezett Pestre s csak három hét múlva tartja főispáni beiktatását, mely alkalommal a temesváriak ünnepélyt rendeznek tiszteletére. A megye e hó 24-én rendkívüli bizottmányi ülést tart a beiktatási ünnepély mikénti rendezése ügyében.

Csávolszék „A főmunkatársa huzamosb... on tartózkodván, igen érdekes... közöl onnan nevezett lap hasá... egy ápril 17-ki levelében a többi... önös, hogy itt Moltke iránt arány... kevesebb figyelemmel és érdeklődés... tik a nép, mint Bismark iránt. Ha szép idő van, mindketten gyalog mennek haza a parlamentből, s míg a sovány, kiszáradt öreg Moltke mindig magánosan kullog hazafelé, Bismarck kíváncsi nagy néptömegetől kísérve úgy tűnik fel, mint egy üstökös.

Midőn Bismarck a parlamentbe lép, az elnök fölemelkedik helyéről és üdvözl, Moltket észre sem veszi senki. A parlamentben a királyi család — egyik vagy másik tagja által — minden nap képviselve van — tudniillik a karzaton.

A régi emlegetett győzelmi és bevonulási ünnepély — bár az eddigi számításokat a legújabb párisi események kissé megzavarták — május végén vagy legfeljebb június elején mégis megfog tartatni. A várostanács már is nagyszerű intézkedéseket tesz. A königgrázi uton a brandenburgi kapunál és a hársfák alatt 20,000 ember számára tribonok emeltetnek.

Tegnapelőtt a király és királyné az operai színházban egy hangverseny alkalmával nagy ovatókkal fogadtattak. A mint megláttam e két arcot, azt olvastam le róluk, hogy a királyné nagyon buskedélyű, míg a király tökéletesen megelégedett; arca majd kicsattan az örömtől. Itt beszélnek, hogy a királyné kissé babonás, rossz sejtelmek gyötrik a nagy győzelmek óta. Háboru előtt sokkal nyugottabbnak látszott, mint most.

A Franciaországból hazatérő porosz katonák különös pénzdarabokat hoznak magukkal, melyek ott forgalomban vannak. A pénz egyik felén az eddigi felírás helyett: empire français — vampir français áll; a sas helyét vampir foglalja el a következő dátummal: Dec. 2. 1850 — szept. 2. 1870. A pénz másik felén a császár feje van, nyaka körül egy kötéllal; aláírva: Napoleon traitre.

A Fertő vize folyton gyül, úgy hogy már csak 4—5 láb hiányzik a régi víztükörhöz, s most ismét víz alatt vannak azok a poros földek, melyek miatt a kiszáradás után többféle igényt támasztottak. A Hansággal együtt már 200,000 hold lett használhatóvá, s a legpompásabb legelők, kaszálók és szántóföldek kerültek ki a Fertőből s az ügyvédek, törvényszékek és itélőtáblák a partjog kérdéséből származott tömérdek érdekes pert kaptak kezüköz. Kis városok mint Ruszt, a tó kiszáradása folytán óriási terület-növekedést nyertek s a pesti földesurak: Eszterházy herceg, Albrecht főherceg, a Széchenyiek, Sopron városa mind nevezetes területeket nyertek. A tó 1865. augusztustól

1870-ig száraz volt, nyájak legeltek a legelőkön, gyümölcskertek már gyümölcsöket kezdtek teremni, telepítvények keletkeztek, s így Albrecht főherceg birtokán Uj-Mexikó támadt. De végre eljött az esős év 1870. év.

Columbus arcképe. Egy közelebb Londonban tartott képárvézésnél Amerika fölfedezőjének olajfestmény arcképét adták el 50 guine-ért. A kép Margit, a németalföldi kormányzó számára festetett s 1590-ben került Angolországba. Irving „Columbus élete“ című munkájában többször van róla említés téve.

A Vezuv még egyre hallatja dörgő moráját, hanem tüzet most nem hány. Minden oldalról utasok érkeznek vidékére s ezek nap közben ellepik északi hátát, melyen a lávaömlés legbővebb volt és most tudományos expedíciók tárgyát képezik.

Yanke végrendelet. Egy massa chussetsi kalapos, Sol Sanborn de Medford végrendeletében testét Agassez orvostanárnak hagyományozza, hogy csontváza a legművészebben összeállítsák s a harwadi egyetem bonctani muzeumába helyeztessék, bőrből pedig két dob készítsessék barátjának, Warren nevű cohasseti dobosnak számára, ki e két dobbon minden év június 17-én kora hajnalban a „Jankee Doodle“ nemzeti dalt verje a bunker'shilli emlékoszlop előtt. Végül kívánja, hogy testének egyéb használhatatlan részei „termékenyítő anyagnak alkalmaztassanak egy amerikai tölgyfa számára, mely valamely országot mellé ültetve, a fáradt utasoknak nyugvó, az ártatlan gyermekeknek pedig játszó helyet szolgáltatson ágainak hűvös árnya alatt.“

Gazdászat, ipar és kereskedelem.

A békésmegyei gazd. egyesület megyénk gazdaközönségének figyelmét a következőkre hívja fel:

1. Temesvárott f. é. sept. 6, oct. 4-én erdő- és mezőgazdasági, műipar és ipar kiállítás fog tartatni, melyre a bejelentésnek f. évi aug. 6-áig kell megtörténni. A kiállítás közelebbi részleteit a rendezőség hírlapok útján fogja közzétenni. — Kétségtelen dolog levén, hogy a kiállítások mindenemű ipar felvirágzásának erős tényező s hogy hazánkban ily hathatós tényezőkre kiváló szükség van: gazd. egyesületünk megyénk gazdáit és iparosait a fenebbi kiállításban való tettleges élénk részvételre felhívja.

2. A földmívelési ministerium a mult évben Pesten tartott orsz. sajt és tőrókiállítás folytán a következő buzdító felhívást intézte gazd. egyesületünkhöz, melyet az utóbbi teljes hozzájárulással bocsát meggyénk gazdaközönségének megfigyelése alá:

„A szarvasmarhatenyésztés felvirágzásának egyik fő akadályát képezi az országban azon körülmény, hogy a tej, mely a hus vonó erő mellett a szarvasmarhatenyésztés fő productumát képezné, az ország legnagyobb részében csak igen nehezen értékesíthető és ennek következtében a marhatenyésztés egyik főjövödelmező ágát kénytelen nélkülözni.“

„Ezen hátrányos állapot orvoslása céljából tavaly Pesten tartott orsz. sajt és tőrókiállítás azon meggyőződést keltette, hogy ezen cikkeknak a kereskedelem körébe vonása volna azon utak egyike, melyeken az ország tejtermelése jövödelmezővé tétethetnek.“

„Más országokban célszerű intézményeknek bizonyultak a sajt készítő társulatok. Ezeknek kétféle neme létezik. A tehéntulajdonosok szerződésileg megállapított bizonyos áron egy vállalkozónak a tejet szállítják, ki a sajt készítést és eladást saját hasznára üzi, — vagy egy társulati szerződés alapján bizonyos számú tehén tulajdonosai társulattá alakulnak s a tehének után naponként összekerülő tejet együttesen, a társulat közös költségén és közös nyereségre a társulat által alkalmazott egyének által dolgoztatják fel sajtá.“

„Egy ily társulat legelső feladata egy ügyes sajtos felfogadása. Ilyent eleinte onnan kellend

szerezni, hol már a sajtkészítés nyereséges üzlet módjára gyakoroltatik, pl. Schweizből, később bel-földiek is el fognak tanulni a mesterséget. Minden tag könyvet kap, melybe minden beszállított tejmenyiség és minden részletfizetés bevezetettik. Hogy ily sajtkészítő társulatok nyereségesek, azt mutatják a külföldi példák, hol a nagy mérvű verseny dacára, a társulatok üzletei fényesnek mondható eredményeket mutatnak fel. Így pl. rajna-melléki Poroszországban, Bittburgban 1866. óta fenálló sajtkészítő társulat (35 tag 100 tehénnel) a tej fontját 5 krral ezüstben értékesíti s naponként 1000 font tej dolgoztatik fel, mely után naponként nyáron egy 90, télen egy 100 fontos sajt kerül ki a sajtó alól.

„Bernben 1849. óta létezik egy 40 tagból álló társulat, mely 1863-ig, tehát 15 év alatt 192 ezer ezüst frt tisztajövedelmet eredményezett. Allgamban, Bajorországban a sajtkészítő társulatok teheni tulajdonosaiknak egyenként évi 100—113 frt jövedelmet hoztak, bár a nyári legeltetés bére 1 darabnak 47—60 frt jelentékeny összegre rug.”

„Dél-Franciaországban és Canadában, hol 100 ily társulat létezik, szintén a legjobb eredménnyel működnek e társulatok.”

„Ezen adatokból meggyőződhetik a gazdaközönség a sajtársulatok üdvös hatásáról és így fellette kívánatos, ha ezen intézmény nálunk is meghonosíthatatnék.”

3. Ugyanazon ministerium f. évi mart. 14-ki leiratában egyletünket értesítü, hogy azon sajnós tapasztalat által indítatva, mely szerint hazánk földmívelési műveletei során a trágyakezelés az, mely gazdáink tömege részéről aránylag legkevesebb gond és figyelemben részesül s nem csak annak szaporítására törekvés nem létezik, de annak kezelése is oly kezdetleges, hogy e tekintetben a külföld előrehaladt mezőgazdaságával szemben nagy hátramaradást vagyunk kénytelenek észlelni: mezőgazdaságunk ezen egyik életkérdésének a lehetőségig lendületet adandó, egy népszerűen irt trágyakezelési kézi könyvre a következő nyilvános pályázatot hirdette:

„Pályázati hirdetmény. — A földmívelési,

ipar s kereskedelmi m. k. ministerium részéről ezen pályázat hirdettetik egy a mezőgazdaságban használt istálói trágya helyes kezeléséről népszerű modorban irt kézikönyvre.”

„A kézikönyvnek magyar nyelven s könnyen érthető irálylyal kellend írva lenni s az istálói trágya kezelésén kívül ki kell terjeszkednie a trágyaszaporítás módjaira, avagy a növény- s egyéb a földmívelés által használt mindennemű trágyanevek használatának ismertetésére, azok viszonylagos értékének összeállítására; — a trágyakezelési rész megfelelő rajzokkal lesz felvilágosítandó.”

„A pályázandó művek idegen kézzel írva, jelíggés s a szerző nevét tartalmazó bepecsételt levél kíséretében f. é. aug. végéig a nevezett ministeriumhoz beküldendők.”

„A legjobbnak ítelt mű 400 frttal fog jutalmaztatni s a ministerium tulajdonába megy át, mely azt a mutatózó szűkség szerint a hazában divó más nyelvekre is lefordítandja s a gazdaközönség között elterjesztendő.”

„Pályadíj csak az általán legjobbnak fog oda ítéltetni.”

„A jutalmat nem nyert művek az illető szerzőknek vissza fognak szolgáltatni.”

Közli april 16-án 1871.

Mokry Sámuel

a békésmezei gazd. egylet titkára.

Hetivásári tudósítás.

Gyula april 21. Egyfelől azért, mert a legjavában most járja a kukuricavetés, másfelől azért, mert már tegnap esőre állott az idő, — csak középszerű piac gyűlt, de az is még jól össze sem gyülekezett, már a reggeli 7 óra után neki indult eső által szét- és megzavartatott.

Finom nehéz buza szekereken nem volt, közép finomból egy-két teher, — míg csekélyes tiszta buza főképp Dobozról, Váriból, Kigyosról, Kamarásról, Siklóról sat. sat. többeske érkezett.

Ez utóbbinak ma is legjobb kelete volt, — helybeli, vidéki, főleg sarkadi, nagyzerindi, kötegyáni fogyasztók vették háznépeik számára köblét 6.60

—8.50 krig. — A közép finom buza 9—9.60 krig kelt.

Rostálatlanul is erős 88 fntos kitűnő tiszta buzát vegyitékül gyengébb sulyu buzához egy ide való speculans egy helybeli mutató után háztól vett meg 23 köbölnyi mennyiségben köblét 10 frt 80 kron.

A hibátlan kukuricából csak kivételkép jött egy kevés, az ilyenért 4.40—50 krt a hizlalók szívesen adtak, a középszerű áruért 4 frtot, de a csekélyért 3 frtot sem adtak, bár sok nem hozatott be.

A rostált árpát 3.50—60 kron vették etetésre is, speculatióra is kicsiben, a zab ellenben 3.20 kron felül el nem ment; sőt egy két köből a piac végen 3 frtjával is oda adatott. Tarka köles egészes 3.50 kron vétetett egy ide való speculans által kicsiben.

A sertésvásár ma is nagy terjedelmű volt, egy szalontai kupec másfél éves jó állapotú herélt csapatját 60 frtra tartogatta páronként, elég drágán. A lóvásár igen csekély volt, adás-vevést nem is észlelhettem.

A szarvasmarhából alig 40—50 drb volt, — a mézárások a jobbacska meddő tehenekből 60—70 frt közötti árakon vettek napi szűkségre néhány darabot.

12 drb fias kecskét is hozott először az idén Lippáról egy fazekas-varsándi oláh kupec, és darabját 7—8 frtra tartotta.

A fenyő deszka keresett volt, 1.80—2 fttig kelt. Nád kevés érkezett, a középszerű réti kékék száza, mely 2 kis szekérteher volt, 28, azaz huszonnyolc uj frton kelt a szegni valóból.

Szén és borona sok volt, ki is maradt. Tüzifa kevés.

Hal 3 szekeren érkezett tarcsai és szeghalmi vizről jég közt; sok szép harcsa és potyka is volt közte. Ezeknek, mint a szép süllőnek is fontja 40—45 kron kelt leginkább; a helybeli halászok a fris, eleven halból a szebbeket adván csak drágábban; míg a csekélyebb s aprósabb halak csak 18—30 krig keltek a minőséghez képest. Elkelt mind a három szekérről minden. Sz. L.

Nyiltér.*)

Egy fiatal ember megyeszte pénzt szed felnevemben. Óva intek mindenkit a hitelezéstől, kijelentvén, hogy az illető csaló s hogy iránta semmi kötelezettséget nem vállalok el.

Dr. Dubányi János.

Az e rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk

HIRDETÉSEK.

KELLER ÉS ZSITVAY

selyem és női divat-kelme raktárunkban

PESTEN

Szervitater 6-ik szám.

A legújabb selyem, gyapju és gyapot női divatkelmek,

KÉSZ NŐI RUHÁK,
ÉS MINDENFÉLE FELÖLTÖK,

valamint több más női divatickek

dús választásban és lehető jutányos áron kaphatók.

Saját szabóműhelyükben készíttetnek ruhákat a legújabb divat szerint gyorsan, izlésteljesen és jutányos áruk mellett.

Kelmeminták vidékre készséggel küldetnek, a megrendelések pedig kiváló figyelemmel és gyorsan hajttnak végre.

Lyoni selyem-kelmékből gyári raktár.

37) Bérbe adandó 1—2

Gróf Trauttmansdorff Nándor ő nagyméltósága békés- és csanádmezei birtokai közül Gerendáson 3500, Kis-Apácán 316 hold szántóföld f. é. május 8-án, — Nagy-Szénáson 1200 hold szántó és 3970 hold gyp, — Kis-Csákon 664 hold szántóföld május 9-én, Csorváson 422 hold szántóföld május 10-én és B.-Csabán 66 hold szántóföld május 11-én, a szántóföldek Szent-Mihálytól, a gyepek jövő újévtől további 3 évre a jelenlegi részletekbe osztva, mindenütt a helyszinén reggeli 9 óra-akor tartandó nyilvános árverés után. Árverési bánatpénz holdanként Egy o. é. forint. A bérbeadási feltételek a grófi tisztségnél Orosházán megtudhatók. —

Tánciskola megnyitása.

A „Korona“ vendéglő termében f. aprilhó 26-tól kezdve a táncok legjobb betanítására ajánlja magát

Schwarzkopf Fülöp

táncitanító.

38)

Gyulán, Dobay János könyvnyomdája. 1871.

Kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő: Hajóssy Otto.